

Notitie

Trefzeker Meebewegen

Veranderende samenleving vraagt om een andere manier van werken

We bevinden ons in een periode waarin de samenleving verandert. Het ooit overzichtelijke speelveld breidt zich steeds verder uit en neemt complexere vormen aan. Inwoners willen meer betrokken zijn bij het oplossen van samenlevingsvraagstukken en starten eigen initiatieven. Dit vraagt van ons dat we meebewegen: van controle naar trefzeker meebewegen. Dat vraagt van ons een andere rol en een andere manier van werken.

In deze notitie geven we aan hoe we de verandering aanpakken en hoe we de P&C-cyclus inrichten.

Anders werken

Binnen onze gemeente hebben we al een beweging in gang gezet, zoals binnen het sociaal domein. Ook de Omgevingswet gaat vragen om een andere manier van werken. Anders werken en sturen, meer gebaseerd op vertrouwen en minder op controle. Meer op basis van de bedoeling en minder op basis van systemen. We doen het al. Echter, we moeten het ook borgen.

Sturen, tellen en vertellen

Gemeentebreed is behoefte aan:

- meer sturen op effecten in de samenleving;
- op een andere manier meten (reeds ingezet in het sociaal domein);
- sturen op de vier pijlers uit de 'Strategische Toekomstvisie' en het collegeprogramma 'Samen Doen 2018-2022'.

Het gaat niet alleen om sturen, maar ook om het verhaal achter de gegevens. Het is tellen en vertellen.

Consequenties P&C-cyclus

Een andere werkwijze vraagt niet alleen anders handelen van organisatie, college, raad en samenleving; het heeft ook consequenties voor onze Planning & Control (P&C) cyclus.

Uitgangspunten 'Trefzeker Meebewegen'

Deze notitie gaat uit van de volgende uitgangspunten:

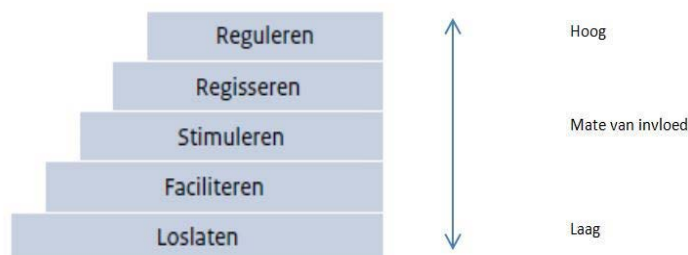
- We maken gebruik van de waardendriehoek en participatietrap (sturingsfilosofie 'Samen aan het stuur 2018').
- We maken gebruik van de pijlers: Bestuur; Zorg; Economie; Werk en recreatie en Voorzieningen, leefbaarheid en wonen. (Herijking Strategische Toekomstvisie 2015' en collegeprogramma 'Samen Doen 2018-2022').
- We willen een onderscheidende gemeente zijn (sturingsfilosofie 'Samen aan het stuur 2018').
- We willen sturen op effecten uit de samenleving en daarom in onze documenten meerjarig presenteren.

Waardendriehoek

Bij vraagstukken spelen vaak veel verschillende belangen een rol. We vinden het belangrijk om tot een integrale afweging van die belangen te komen. Van oudsher kijken we vooral of iets juridisch mag en of het financieel haalbaar is. Deze manier van keuzes maken sluit steeds minder aan bij het bieden van ruimte om tot de best passende oplossing te komen. Het wordt steeds belangrijker dat we initiatieven op hun publieke waarde (effect in de samenleving) gaan waarderen. Dit staat voorop en vervolgens kijken we of en hoe dit juridisch en financieel te realiseren is. Hiermee komen we tot de best passende uitkomst. Zo zetten samenleving en gemeente zich samen in om maatschappelijke doelen te bereiken (collegeprogramma 'Samen Doen 2018-2022').

Participatietrap

We moeten van het begin af aan helder zijn over ieders rol. De participatietrap is daarbij een goed handvat. Afhankelijk van de invloed die we willen uitoefenen en het belang voor de samenleving, bepalen we onze rol. De rol die we innemen, kan gedurende een proces veranderen. Dat proces doorlopen we zorgvuldig.

Onderscheidende gemeente

We willen groeien naar een onderscheidende gemeente, waarin samenwerken, vertrouwen, maatwerk, ruimte, integraal werken en experimenteren de leidende waarden zijn. Nieuwe waarden veranderen de belangen tussen de gemeente, inwoners en de partners waarmee we samenwerken. Dit vraagt om een andere manier van sturen, dat kaders duidelijk zijn, wie welke rol heeft, rolvastheid van raad, college en organisatie en de bijdrage uit de samenleving.

Meerjarig presenteren

Het duurt vaak langer voordat effecten in de samenleving zichtbaar zijn. Een meerjarig beeld in de P&C-documenten biedt dan meer inzicht.

De methode 'Trefzeker Meebewegen'

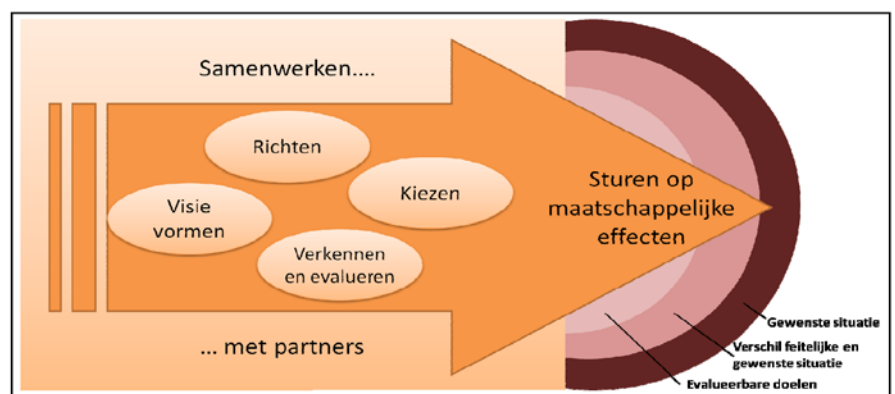
In de notitie 'Herijking strategische toekomstvisie 2015-2025' staat dat we willen sturen op effecten in de samenleving. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties adviseert gemeenten daarbij de publicatie 'Sturen op maatschappelijke effecten' van Partners + Pröpper te gebruiken. Met deze methode redeneren gemeenten van buiten naar binnen en plaatsen ze de maatschappelijke opgaven voorop. De denkrichting sluit goed aan bij de door ons ingeslagen weg.

De essentie van de publicatie

- Sturen op maatschappelijke effecten voor de publieke zaak. Bij de 'gewenste situatie', gaat het altijd over de gewenste situatie in of voor de samenleving.
- Partijen hebben uiteenlopende belangen en denken verschillend over de 'gewenste situatie'. Sturen op maatschappelijke effecten heeft daarom alles te maken met belangenafwegingen en het maken van keuzes.
- Voor het realiseren van doelen ben je als gemeente sterk afhankelijk van anderen. Samenwerken loopt daarom als rode draad door de aandachtsgebieden Visie vormen, Richten, Kiezen en Verkennen en evalueren heen.

Vijf processtappen

1. het vormen van een visie;
2. het geven van richting;
3. het maken van een keuze;
4. verkennen en evalueren;
5. samenwerken.

In gesprek

Om te vernemen welke maatschappelijke opgaven er spelen gaan college, organisatie, raad en samenleving met elkaar in gesprek. Samen stellen we onze belangrijkste opgaven vast en vertalen die in de bijbehorende effecten in de samenleving op en bepalen waar we op willen focussen. Dat werken we uit en geven we schematisch weer.

Op weg naar een andere Planning & Control cyclus

Het sturen op effecten in de samenleving vraagt om een andere informatie- en sturingsbehoefte. De focus komt meer te liggen op het behalen van de beoogde effecten. Dus meer maatwerk, waarbij we natuurlijk oog houden voor het financiële en juridische plaatje. De P&C-cyclus passen we aan om beter aan te sluiten bij de ingeslagen weg.

Waar gaan we naar toe

- Naar een P&C-instrumentarium dat ondersteunend is aan anders handelen en het sturen op effecten in de samenleving.
- Naar een begroting nieuwe stijl; bruikbaar, leesbaar en herkenbaar voor iedereen.
- Naar informatie op hoofdlijnen en een integrale aanpak.
- Naar een vierjarencyclus om het resultaat van de effecten te kunnen vaststellen.

Wat gaat er veranderen

- De beleidsmatige en financiële verantwoording in de jaarrekeningen halen we uit elkaar.
- Van vier naar drie beleidsdocumenten: de sturingsmonitor (jaarverslag en kadernota), jaarrekening (alleen financiële verantwoording) en de programmabegroting.
- Geen financiële bijstellingen.
- Alternatieve verantwoordingsvormen: werkconferenties en digitale realtime-informatie.
- Meer sturen op effecten in de samenleving en die verantwoorden.
- De huidige negen programma's verdwijnen en we gaan naar vijf pijlers Bestuur, Zorg, Economie, werk en recreatie, Voorzieningen, leefbaarheid en wonen, en Organisatie.

Hoe gaan we dat doen

De ontwikkeling van de huidige P&C-cyclus naar de nieuwe opzet heeft tijd nodig en verloopt in drie fasen:

Fase 0: 7 november 2019 vaststellen begroting 2020 nieuwe stijl door de raad.

Fase 1: 2020 ontwikkelen van nieuwe P&C-cyclus en webapplicatie en organiseren van werkconferenties.

Fase 2: 2021 doorontwikkelen van nieuwe P&C-cyclus en ervaring opdoen met nieuwe webapplicatie.

Fase 3: halverwege 2021 ontwikkelen samenlevingsagenda.

Nieuwe instrumenten

Werkconferentie

Het doel van een werkconferentie is monitoren op gewenste resultaten. Tijdens een werkconferentie gaan raad, college, organisatie en samenleving met elkaar in gesprek over de uitvoering van de te behalen doelen en de al dan niet behaalde resultaten van één of meerdere effecten in de samenleving.

Digitale realtime-informatie

Met het inzetten van een webapplicatie kunnen we efficiënter en op digitale wijze P&C-documenten maken. De informatie is realtime beschikbaar, desgewenst ook op detailniveau.

Samenlevingsagenda

In de samenlevingsagenda komt te staan welke effecten in de samenleving we in een raadsperiode willen bereiken om Aa en Hunze mooier te maken. In de drie daarop volgende jaren ligt het accent op de uitvoering.

Experimenteren met anders werken

Tijdens de ontwerpconferentie van 23 april 2019 is met de raad besproken op welke punten we de komende periode gaan experimenteren om te ontdekken hoe we kunnen sturen op effecten in de samenleving.

We stellen voor:

- Niet in een keer van de 'vloer naar de zolder' te gaan. Het is een groeiproces waarin we experimenteren en waar nodig bijstellen.
- In 2020 starten met experimenteren op proces en thema met het onderwerp Biodiversiteit.
- Duurzaamheid eerst uit te werken en ermee in 2020 en 2021 te experimenteren, omdat duurzaamheid de komende jaren een actueel thema is.
- De eerste twee stappen vormen een mooie opmaat naar de actualisatie van de huidige Strategische Toekomstvisie in 2022 (na de verkiezingen). In deze fase willen we experimenteren met het ontwikkelen van een samenlevingsagenda van en voor de gemeente Aa en Hunze.

Tijdens het experimenteren ontdekken we wat er goed gaat en wat beter kan, hoe iedereen het anders werken omarmt en vasthoudt, en op welke wijze we dat kunnen volgen.

Afspraken over randvoorwaarden

Om succesvol te zijn in het experimenteren is het van belang om vooraf randvoorwaarden af te spreken, zoals duidelijkheid over wie welke rol heeft en wie welke bijdrage levert.

Beslispunten

Samenvattend spreken we af:

1. om te sturen op de vier pijlers uit de Herijking Strategische Toekomstvisie.
 - hierbij de focus op een periode van vier jaren (langere termijn)
2. om de volgende uitgangspunten uit de vastgestelde sturingsfilosofie sociaal domein in de verandering te hanteren:
 - o gebruik maken van de Waardendriehoek, met leidend het effect in de samenleving
 - o gebruik maken van de Participatietrap voor rolbepaling
 - o toepassen onderscheidende gemeente, met gebieds- en opgabegericht werken
3. dat de verandering passend is binnen de kaders van de wet- en regelgeving
4. om de denkrichting van methode 'Partners + Pröpper' als uitgangspunt te nemen voor het formuleren van en het sturen op effecten in de samenleving.
5. om te starten met vijf effecten uit de Herijking Strategische Toekomstvisie als vertrekpunt voor het sturen op effecten in de samenleving en deze op te nemen in de Begroting 2020 nieuwe stijl:
 - o inwoners voelen zich betrokken en gehoord (pijler 1 Bestuur)
 - o inwoners zijn tevreden over de dienstverlening (pijler 1 Bestuur)
 - o inwoners nemen zo lang mogelijk op eigen kracht en naar tevredenheid deel aan de samenleving (pijler 2 Zorg)
 - o in de gemeente Aa en Hunze is het aantrekkelijk recreëren en verblijven (pijler 3 Economie, werk en recreatie)
 - o de gemeente Aa en Hunze wil een duurzame gemeente zijn (pijler 4 Voorzieningen, leefbaarheid en wonen)
6. om het uitgewerkte groei-model voor de Planning & Control cyclus als stip op de horizon te hanteren en te gaan experimenteren met 'anders werken', waarbij dat proces bestaat uit de volgende stappen in de tijd:
 - o starten in het jaar 2020 met experimenteren op proces en thema van het onderwerp Biodiversiteit (uit de Herijking Strategische Toekomstvisie) dat valt onder het effect 'De gemeente Aa en Hunze wil een duurzame gemeente zijn'
 - o vervolgens in 2020/2021 'De gemeente Aa en Hunze wil een duurzame gemeente zijn' verder uitwerken en hiermee (verder) experimenteren
 - o de eerste twee stappen vormen de opmaat naar de actualisatie van de huidige Herijking Strategische Toekomstvisie in het jaar 2022 (na de verkiezingen) naar een "samenlevingsagenda" voor Aa en Hunze